

«Бөгенбай батыр атындағы облыстық олимпиадалық резервтің
мамандандырылған мектеп-интернат-колледжі» КММ

БЕКІТЕМІН
ООРММИК директоры
Е. Жапаров
« » 2024ж.

Құқық негіздері және еңбекті қорғау бойынша оқу жұмыс жоспары

Саясаттану және әлеуметтану негіздері

(модуль немесе пән атауы)/(наименование или дисциплина)

Мамандық: 01140500 - "Дене тәрбиесі және спорт"

Специальность: (коды және атауы) / (код и наименование)

Біліктілік: 4S01140503 – "Спорт жаттықтырушысы-оқытушы"

Квалификация (коды және атауы) / (код и наименование)

Оқыту нысаны күндізгі жалпы орта білім базасында

Форма обучения очная на базе общего среднего образования

Жалпы сағат саны: 36.

Общее количество часов:

Әзірлеуші (-лер) Рахимжанова А.К.

Разработчик (-и) Т.А.Ә. (болған жағдайда) (қолы) / (подпись)

Ф.И.О. (при наличии)

Түсіндірме жазба

Бұл бағдарлама техникалық және кәсіптік білімнің үлгілік оқу жоспарлары мен білім беретін оқу жоспарларына сәйкес (Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 2016 жылғы 22 қаңтардағы № 72 бұйрығы, 15-20 қосымша) 01140500 «Дене тәрбиесі және спорт» мамандығы бойынша әзірленген.

Курстың мақсаты – ұйымдарды басқару процестерін зерттейтін арнайы пән ретінде менеджмент саласында арнайы білім, білік және дағдыларды меңгеру арқылы студенттердің кәсіби өзін-өзі анықтауына ықпал ету.

«Дене шынықтыру және спортты басқару» бағдарламасы әлеуметтік-экономикалық жүйелерді басқару тұжырымдамасының жалпы теориялық ережелерін де, менеджментті нарықтық қатынастар мен өркениетті кәсіпкерлік жағдайында қалыптасқан басқару түрі ретінде сипаттайтын ережелерді де қамтиды.

«Саясаттану мен әлеуметтану негіздері» пәні бойынша типтік оқу жоспарын енгізу үшін оқуды ұйымдастырудың келесі формалары ұсынылады: дәрістер, семинарлар, экскурсиялар, практикалық сабақтар.

Оқу материалының мазмұнының ерекшеліктері мен күрделілігін ескере отырып, оқытудың келесі әдістері ұсынылады: әңгімелесу, пікірталас, ситуациялық есептерді шешу, өндірістік жағдаяттарды талдау, рөлдік және іскерлік ойындар, миға шабуыл, материалды баяндау, жұмыс. микротоптар және т.б.

Қалыптасқан құзыреттіліктер

Оқу пәнін меңгеру нәтижесінде студент білуі керек:

- менеджменттің даму бағыттары мен мектептері;
- түрлері мен басқару жүйесі;
- басқару және өзін-өзі басқару әдістері;
- спорттық ұйымдардың негізгі сипаттамалары;
- дене шынықтыру мен спортты басқаратын мемлекеттік және мемлекеттік емес органдардың қазіргі жүйесінің жалпы сипаттамасы;
- халықаралық және ұлттық олимпиадалық комитеттердің негізгі функциялары.

Оқу пәнін меңгеру нәтижесінде студент мыналарды білуі керек:

- нақты жағдайға байланысты бақылау түрін таңдау және біріктіру;
- ұйымның сыртқы және ішкі ортасын бағалау бойынша талдау жұмыстарын жүргізу;
- басқару қызметінде ақпараттық коммуникациялық технологияларды қолдану;
- дене шынықтыру және спорт саласындағы мемлекеттік және қоғамдық басқару органдарының және дене шынықтыру және спорттың бастауыш ұйымдарының қызметін талдау және қорытындылау;
- дене шынықтыру мен спортты әртүрлі деңгейде дамытуды жоспарлау және болжау.

Менеджментті жетілдіру әдістерін тәжірибеде табуда, ФК менеджерінің жұмысын материалдық-техникалық қамтамасыз ету туралы ақпаратты жүйелеуде және қорытындылауда құзыретті болу;

Алғы шарттар

Бұл пәнді меңгеру үшін келесі пәндерді оқу арқылы алған білім, білік және дағдылар қажет: экономика негіздері, құқық негіздері

Постреквизиттер

Курсты оқу барысында алған білімдер келесі пәндерді меңгеруде пайдаланылады: жаттықтырушыны кәсіби даярлау негіздері, философия негіздері, экономика негіздері.

Қажетті оқу және құрал-жабдықтар

Сынып жабдықтары:

- студенттер саны бойынша жұмыс орындары;
- мұғалімнің жұмыс орны;
- оқу-әдістемелік материалдар жинағы;
- көрнекі құралдар (сызбалар, кестелер, т.б.)

Оқытудың техникалық құралдары: лицензиялық бағдарламалық жасақтамасы бар компьютер, мультимедиа, адам қаңқасының және жеке мүшелерінің макеттері.

Семестр бойынша сағаттарды бөлу

Пән/код және модуль атауы	Бір модульге жалпы сағат	3 курс	
		5 семестр	6 семестр
Барлығы:	36		36
Пән/модуль бойынша оқыту үшін барлығы			

6 семестр (теория -24, практика - 12)

Семестр бойынша сағаттарды бөлу

Пән /модульдің коды және атауы	Модульдегі барлық сағат саны Всего часов в модуле	Соның ішінде							
		1 курс		2 курс		3 курс		4 курс	
		1 семестр	2 семестр	3 семестр	4 семестр	5 семестр	6 семестр	7 семестр	8 семестр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Саясаттану мен әлеуметтану негіздері	36						36		
Барлығы:	36						36		

Семестр бойынша сағаттарды бөлу

Пән/код және модуль атауы	Бір модульге жалпы сағат	3 курс	
		5 семестр	6 семестр
Барлығы:	36		36
Пән/модуль бойынша оқыту үшін барлығы			

Күнтізбелік және тақырыптық жоспарлау

Барлығы 36 сағат, дәріс – 24 сағат, практикалық – 12 сағат

№	Тақырыбы	Жалпы сағаттар	Теор.	практик
		36	24	12
5 СЕМЕСТР				
1.	Саясаттанудың анықтамасы және пәні	2	2	
2.	Саяси жүйелер мен режимдер — демократиялық, авторитарлық және тоталитарлық жүйелердің сипаттамалары	2		2
3.	Саяси идеологиялар — либерализм, консерватизм, социализм, марксизм сияқты саяси идеологиялардың сипаттамасы	2	2	
4.	Саяси мәдениет және саяси сана — халықтың саяси ойлау жүйесі мен мінез-құлық	2		2
5.	Саяси билік және оның функциялары — биліктің анықтамасы, түрлері мен функциялары	2		2
6.	Саяси партиялар мен қозғалыстар — саяси партиялардың рөлі, олардың құрылымы және функциялары	2	2	
7.	Саяси жүйенің әлеуметтік негіздері — қоғамдағы әлеуметтік топтар мен олардың саяси қатысуы	2	2	
8.	Саяси коммуникация және ақпарат құралдары — саясаттағы ақпарат құралдарының рөлі, манипуляция және пропаганда	2	2	
9.	Саяси қатысу және сайлау жүйелері — азаматтардың саяси қатысуының түрлері, сайлау жүйелері	2	2	
10.	Саяси тұрақтылық және өзгерістер — саяси жүйелердің тұрақтылығы мен өзгеруі	2	2	
11.	Әлеуметтанудың анықтамасы және пәні — әлеуметтанудың ғылыми бағыттары мен зерттеу әдістері	2		2
12.	Қоғамның әлеуметтік құрылымы — әлеуметтік топтар, кластар және стратификация	2	2	
13.	Әлеуметтік институттар — отбасы, білім беру, экономика, саясат және діннің қоғамдағы рөлі	2	2	
14.	Әлеуметтік мобилизация және әлеуметтік қозғалыстар — әлеуметтік өзгерістер және әлеуметтік қозғалыстардың рөлі	2	2	
15.	Әлеуметтік нормалар мен құндылықтар — қоғамдағы ережелер мен мәдени құндылықтардың әсері	2	2	
16.	Әлеуметтік әртүрлілік және теңсіздік — этникалық, жыныстық және экономикалық теңсіздіктің қоғамдағы әсері	2		2
17.	Әлеуметтік бақылау және девианттық мінез-құлық — қоғамдағы заңсыздық пен девиацияның түсінігі	2	2	
18.	Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік мәселелер — жұмыссыздық, кедейлік, экологиялық дағдарыстар және басқа да әлеуметтік мәселелер	2		2

3.2 Пәннің типтік оқу жоспарының мазмұны

Тақырып 1.1. Саясаттанудың анықтамасы және пәні

Саясаттану – бұл саясатты, оның құрылымын, қызметін, үдерістерін, институттарын, қатысушыларын зерттейтін әлеуметтік ғылымның бір саласы. Саясаттану ғылымы әлеуметтік-саяси құбылыстар мен процестерді түсіндіруге, талдауға және бағалауға бағытталған. Ол саяси жүйелердің жұмыс істеуін, мемлекеттік биліктің қалыптасуын, қоғамдық қатынастарды және саяси әрекеттің заңдылықтарын зерттейді.

Тақырып 1.2. Саяси жүйелер мен режимдер — демократиялық, авторитарлық және тоталитарлық жүйелердің сипаттамалары

Саяси жүйелер мен режимдер әртүрлі елдер мен қоғамдарда билік құрылымының қалай ұйымдастырылғанын, биліктің қалай жүзеге асырылатынын және азаматтардың саяси қатысуын анықтайды. Саяси жүйелердің негізінде әртүрлі билік тәсілдері мен басқару формалары жатыр, соның ішінде **демократиялық, авторитарлық, және тоталитарлық** жүйелер. Олардың әрқайсысының өзіндік ерекшеліктері мен сипаттамалары бар.

Тақырып 1.3 Саяси идеологиялар — либерализм, консерватизм, социализм, марксизм сияқты саяси идеологиялардың сипаттамасы

Саяси идеологиялар – қоғамдағы саясатты ұйымдастыру және дамыту үшін қолданылатын идеялар мен принциптердің жиынтығы. Олар мемлекеттік басқару жүйесін, әлеуметтік әділеттілік пен экономикалық саясатты қалай жүзеге асыру керек екенін анықтайды. Әртүрлі саяси идеологиялар қоғамның әртүрлі топтарының мүдделерін, құндылықтарын және көзқарастарын білдіреді.

Тақырып 1.4. Саяси мәдениет және саяси сана — халықтың саяси ойлау жүйесі мен мінез-құлқы

Саяси мәдениет және саяси сана — бұл қоғамның саяси өмірі мен жүйесіне қатысты адамдардың көзқарастары, нанымдары, құндылықтары мен мінез-құлқының жиынтығы. Олар қоғамның саяси процесстерге қатысуына, саяси тұрақтылыққа және қоғамдық келісімге әсер етеді. Әрбір қоғамда өзінің саяси мәдениеті мен санасы қалыптасады, олар елдің саяси дамуына және басқару жүйесінің тиімділігіне тікелей ықпал етеді.

Тақырып 1.5. Саяси билік және оның функциялары — биліктің анықтамасы, түрлері мен функциялары

Саяси билік — бұл қоғамдағы саяси қатынастарды басқару және ұйымдастыру мақсатында билік иелерінің өз өкілеттіліктері мен құқықтарын пайдалану арқылы қоғамды басқаруының, саяси шешімдерді қабылдауының, құқықтар мен міндеттерді таратуының және әлеуметтік тәртіпті сақтауының механизмін білдіреді. Саяси билік – бұл тек күш қолдану немесе басқару ғана емес, сондай-ақ мемлекет пен қоғам арасында сенім орнатуды, әлеуметтік келісімді қамтамасыз етуді де білдіреді.

Тақырып 1.6. Саяси партиялар мен қозғалыстар — саяси партиялардың рөлі, олардың құрылымы және функциялары

Саяси партиялар мен қозғалыстар — бұл қоғамдық пікірді қалыптастыру, саяси шешімдер қабылдауға ықпал ету, азаматтардың саяси қатысуын ұйымдастыру, мемлекеттік билікті алу немесе басқаруда шешуші рөл атқаратын ұйымдар. Саяси партиялар мен қозғалыстар қоғамда саяси процесстерді өзгертуге, реформалар жүргізуге немесе белгілі бір әлеуметтік, экономикалық, мәдени мәселелерді шешуге ұмтылады.

Тақырып 1.7. Саяси жүйенің әлеуметтік негіздері — қоғамдағы әлеуметтік топтар мен олардың саяси қатысуы

Саяси жүйенің әлеуметтік негіздері қоғамның құрылымы мен ұйымдарында қалыптасатын әлеуметтік топтар мен олардың саяси қатысуы арқылы айқындалады. Әлеуметтік топтар — бұл адамдардың жалпы бір мүдде, көзқарас немесе жағдай бойынша бірігуі. Әлеуметтік топтардың саяси қатысуы қоғамның саяси өміріне ықпал етеді, саяси шешімдерді қабылдау процесіне әсер етеді және қоғамның дамуына маңызды рөл атқарады.

Тақырып 1.8. Саяси коммуникация және ақпарат құралдары — саясаттағы ақпарат құралдарының рөлі, манипуляция және пропаганда

Саяси коммуникация және ақпарат құралдары — бұл саяси жүйенің тиімді жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін ақпаратты жинау, тарату және қабылдау процесін басқару, сонымен қатар азаматтардың саяси өмірге қатысуын ынталандыратын маңызды құралдар болып табылады. Ақпарат құралдары (медиа) саяси шешімдерді қабылдауға әсер етіп, қоғамдық пікірді қалыптастыруда үлкен рөл атқарады. Саяси коммуникация арқылы билік өкілдері өз мақсаттарын насихаттап, қоғаммен байланыс орнатады. Сонымен бірге, саяси манипуляция және пропаганда сияқты тәсілдер де ақпарат құралдарында қолданылады.

Тақырып 1.9. Саяси қатысу және сайлау жүйелері — азаматтардың саяси қатысуының түрлері, сайлау жүйелері

Саяси қатысу және сайлау жүйелері — бұл азаматтардың саяси процестерге қатысуын және мемлекеттік билік органдарын сайлау, сондай-ақ саяси шешімдер қабылдаудағы ықпалын анықтайтын негізгі механизмдер. Саяси қатысу азаматтардың өз құқықтарын жүзеге асыруы, саяси жүйеде сөз сөйлеуі және қоғамдық өмірде белсенді болуына мүмкіндік береді. Ал сайлау жүйелері осы қатысуды ұйымдастыратын және билікті қалыптастыратын құрал болып табылады.

Тақырып 1.10. Саяси тұрақтылық және өзгерістер — саяси жүйелердің тұрақтылығы мен өзгеруі

Саяси тұрақтылық және өзгерістер — бұл саяси жүйелердің жұмыс істеуін қамтамасыз ететін маңызды ұғымдар. Саяси тұрақтылық, әдетте, қоғамда заңдылықтардың, институттардың және билік құрылымдарының тиімді жұмыс істеуін білдіреді, ал саяси өзгерістер — бұл қоғамның саяси құрылымындағы өзгерістер мен жаңартуларды, сондай-ақ саяси тәртіптің трансформациясын білдіреді. Әрбір саяси жүйенің тұрақтылығы мен өзгерістерге бейімділігі қоғамның даму деңгейі мен оның саяси құрылымына байланысты болады.

Тақырып 1.11. Әлеуметтанудың анықтамасы және пәні — әлеуметтанудың ғылыми бағыттары мен зерттеу әдістері

Әлеуметтану — бұл қоғамды, оның құрылымдарын, өзара әрекеттерін, мәдениетін және әлеуметтік процесстерін зерттейтін ғылыми пән. Әлеуметтану социумның әртүрлі

аспектілерін талдайды және қоғамдағы әлеуметтік құбылыстарды түсіну мақсатында түрлі зерттеулер жүргізеді. Әлеуметтанудың басты мақсаты — қоғамның даму заңдылықтарын, әлеуметтік қатынастарды және әлеуметтік өзгерістерді ғылыми негізде зерттеу.

Тақырып 1.12. Қоғамның әлеуметтік құрылымы — әлеуметтік топтар, кластар және стратификация

Қоғамның әлеуметтік құрылымы — бұл қоғамның әртүрлі әлеуметтік топтардан, категориялардан, институттардан және олардың арасындағы қарым-қатынастардан тұратын ұйымдасуы мен құрылымы. Әлеуметтік құрылым қоғамның ұйымдастырылу тәсілдерін, әртүрлі әлеуметтік топтар мен топтық қатынастарды сипаттайды. Бұл құрылым қоғамдағы әр адамның, топтың және институттың өзара байланысын анықтайды және қоғамның әлеуметтік динамикасын зерттеуге мүмкіндік береді.

Тақырып 1.13. Әлеуметтік институттар — отбасы, білім беру, экономика, саясат және діннің қоғамдағы рөлі

Әлеуметтік институттар — бұл қоғамның маңызды және тұрақты құрылымдары, олар белгілі бір функцияларды атқарып, адамдардың өмірін ұйымдастырып, тәртіпке келтіріп отырады. Әлеуметтік институттар қоғамның қалыпты жұмыс істеуіне қажетті жағдайлар жасайды, әлеуметтік өзара әрекеттестікті, қарым-қатынастарды, мәдениетті және әлеуметтік нормаларды ұйымдастырады. Әлеуметтік институттар қоғамдағы маңызды әлеуметтік құрылымдарды, нормаларды және құндылықтарды ұстап тұрады.

Тақырып 1.14. Әлеуметтік мобилизация және әлеуметтік қозғалыстар — әлеуметтік өзгерістер және әлеуметтік қозғалыстардың рөлі

Әлеуметтік мобилизация және әлеуметтік қозғалыстар — бұл қоғамдағы өзгерістерді, жаңаруларды және әлеуметтік қатынастардың трансформациясын қамтамасыз ететін маңызды әлеуметтік процестер. Әлеуметтік мобилизация мен қозғалыстар қоғамның әлеуетін іске қосып, әлеуметтік теңсіздіктерге, әділетсіздікке, немесе жалпы қоғамның дамуында кездесетін басқа да мәселелерге қарсы тұрады. Бұл құбылыстар әлеуметтегі кең көлемді өзгерістердің қозғаушы күші болып табылады.

Тақырып 1.15. Әлеуметтік нормалар мен құндылықтар — қоғамдағы ережелер мен мәдени құндылықтардың әсері.

Әлеуметтік нормалар мен құндылықтар — бұл қоғамның әлеуметтік өмірін ұйымдастыратын маңызды құралдар. Әлеуметтік нормалар мен құндылықтар адамдардың мінез-құлқын, олардың өзара қарым-қатынасын және қоғамдағы тұрақтылықты сақтауды реттейді. Олар әр қоғамның мәдениетін, дәстүрін және тәртіп ережелерін қалыптастырып, индивидтер мен топтардың өмірін үйлестіреді.

Тақырып 1.16. Әлеуметтік әртүрлілік және теңсіздік — этникалық, жыныстық және экономикалық теңсіздіктің қоғамдағы әсері

Әлеуметтік әртүрлілік және теңсіздік — бұл қоғамда адамдар арасындағы айырмашылықтар мен теңсіздіктерді білдіретін маңызды әлеуметтік құбылыстар. Бұл ұғымдар әртүрлі әлеуметтік топтар, этникалық, жыныстық, экономикалық және басқа да ерекшеліктер бойынша қоғамдағы теңсіздіктер мен ерекшеліктерді түсінуге мүмкіндік береді. Әлеуметтік теңсіздік қоғамдағы әл-ауқат, мүмкіндіктер мен құқықтар арасында теңсіздіктерді көрсетеді, ал әлеуметтік әртүрлілік — қоғамның түрлі аспектілеріндегі айырмашылықтарды, оларды тану мен құрметтеуді білдіреді.

Тақырып 1.17. Әлеуметтік бақылау және девианттық мінез-құлық — қоғамдағы заңсыздық пен девиацияның түсінігі

Әлеуметтік бақылау және девианттық мінез-құлық — қоғамдағы тәртіпті сақтау және оның заңдарынан немесе нормаларынан ауытқуды түсіндіретін әлеуметтік құбылыстар. Осы екі ұғымның арақатынасы қоғамның тұрақтылығын сақтауға бағытталған.

Тақырып 1.18. Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік мәселелер — жұмыссыздық, кедейлік, экологиялық дағдарыстар және басқа да әлеуметтік мәселелер

Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік мәселелер көп аспектілі және қоғамның әртүрлі салаларында терең әсер етеді. Бұл мәселелер экономикалық, әлеуметтік, экологиялық және саяси факторлармен тығыз байланысты. Төменде қазіргі қоғамда маңызды болып саналатын бірнеше әлеуметтік мәселелер қарастырылады.

Әдебиеттер мен оқу-әдістемелік құралдар тізімі:

1. Жамбылов Д.А. Саясаттану негіздері Алматы, 1998
2. Саясаттануға кіріспе 1, 2, 3 бөлім Алматы, 1994
3. Кенжебаев Саясаттану Оқу құралы Алматы, 1998
4. Жамбылов Д.А. Саясаттану оқу құралы Алматы, 1996.
5. Бөкейханов Ә. Шығармалар Алматы, 1994
6. Қуандық Е.Саясаттану негіздері: оқу құралы Алматы:Дәуір, 2005. - 223б

Қосымша әдебиеттер:

1. Кенжебаев С., Бұлықтаев Ю., Құдайбергенов Б. К. Саясаттану негіздері. Оқу құралы. — Алматы, 1999. — 200 с.;
2. Айталы А. Байсалды ел байқаусыз кате жібермес Алматы: Таймас, 2008-328 б.;
3. Әбсаттаров Р.Б.Тесты по политологии. Саясаттану негіздері:сұрақтары мен жауаптары: вопросы и ответы. Алматы: Ғылым, 2005-310 б.;
4. Әлемдік саясаттану антологиясы (10 томдық) 7 т. Алматы: Қазақстан (мәдени мұра). 2007 — 544б;